

Методичні засади використання гуманістичного підходу в теорії розвитку особистості для формування в учнів 5-6 класів компетентності здорового життя на уроках технологій

Анотація. У статті розглядаються методи навчання для формування компетентності здорового життя особистості учнів 5-6 класів на уроках технологій на засадах використання гуманістичного підходу в теорії розвитку особистості.

Ключові слова: навчання технологій, компетентність, здорове життя, гуманістичний підхід, особистість.

Abstract. The article examines teaching methods for the formation of the competence of a healthy personal life of 5-6 grade students in technology classes based on the use of a humanistic approach in the theory of personality development.

Keywords: technology learning, competence, healthy life, humanistic approach, personality.

Сучасна освіта переживає суттєві зміни, які посилюють значення формування компетентностей, необхідних для соціалізації та громадянської активності учнівської молоді, свідомого вибору подальшого життєвого шляху та самореалізації. Реалізація мети базової середньої освіти в Новій українській школі ґрунтується на таких ціннісних орієнтирах, як формування культури здорового способу життя учня, створення умов для забезпечення його гармонійного фізичного та психічного розвитку, добробуту. З огляду на це, важливим результатом базової середньої освіти, визначеним на основі компетентнісного підходу, стає формування в учнів компетентності, пов'язаної з ідеями добробуту та здорового способу життя.

Здатність до здорового способу життя не надається людині від народження, а набувається у процесі освіти та виховання. При цьому одним із наскрізних для цієї ключової компетентності показників є готовність до оцінювання ризиків у життєдіяльності людини, що передбачає вміння розрізняти прийнятні і неприйнятні ризики, зважаючи на істотні фактори.

Проблемі формування особистості учня як духовно, емоційно, соціально і фізично повноцінного члена суспільства, здатного дотримуватися здорового способу життя і формувати безпечне життєве середовище присвячені роботи вітчизняних дослідників М. Амосова, Н. Баліоза, Б. Долинського, Ю. Старко, В. Титаренка та ін. Водночас питання на рівні універсальної наукової та дієвої системи формування в учнів компетентності здорового життя в навчанні технологій досі залишалося відкритим. Напрацювання сучасних досліджень дають змогу визначити феномен формування здорового способу життя як інтегративний вияв низки складових компонентів, пов'язаних із особливостями освітньої діяльності.

Наукова новизна обґрунтованого нами підходу до формування в учнів компетентності здорового життя полягає у поясненні та прогнозуванні цього процесу шляхом систематизації методів навчання технологій для формування здорового способу життя особистості учня.

Розвиток компетентності здорового життя учнів базової середньої школи нами здійснено на трьох поступово ускладнюваних рівнях: навчання школярів розумінню особливостей безпечної організації життєвого середовища для власного здоров'я; розвиток в учнів розуміння та формування ціннісних ставлень до здоров'я, дотримуючись здорового способу життя, протидією шкідливим звичкам; навчання технологій через активні вчинки у пропаганді та застосуванні практичного досвіду

здорового життя. Державний стандарт базової середньої освіти визначає [3, с. 5], за наскрізними уміннями для всіх ключових компетентностей, вимоги до формування особистості учня як духовно, емоційно, соціально і фізично повноцінного члена суспільства, здатного дотримуватися здорового способу життя і формувати безпечне життєве середовище.

Формування в учнів здорового прагнення стати такими, якими вони можуть стати, за сприятливих освітніх умов, відчуваючи себе захищеними, у безпеці під час навчання технологій, ризикуючи, долаючи страх помилитися та відмовляючись від негативних звичок, забезпечує реалізація концептуальних засад *гуманістичного підходу в теорії розвитку особистості* А. Маслоу [5]. Навчання учнів 5-6 класів на засадах цього підходу виводить формування компетентності учнів зі здорового життя на рівень розуміння та усвідомлення ціннісних ставлень до здоров'я, дотримуючись здорового способу життя, протидії шкідливим звичкам.

Формуванню в учнів духовно-емоційної складової компетентності зі здорового життя сприяло застосування методу *музичного супроводу уроку* [2]. В музиці, як відомо, знаходиться величезний зміцнюючий здоров'я потенціал. Вона допомагає знімати стреси, стимулює роботу мозку, покращує засвоєння навчального матеріалу, сприяє естетичному вихованню школярів. Використання музичного супроводу під час практичних робіт з навчання технологій виявило, що музика Баха, Бетховена та інших класиків позитивно впливає на емоційний стан, процеси сприйняття, запам'ятовування, розуміння учнями навчального матеріалу практичного характеру, діє заспокійливо та налаштовує на роботу.

Становлення соціально зрілої особистості учня забезпечується використанням *мультимедійних засобів трудового навчання* [4]. Сучасна епоха комп'ютерних технологій характеризується тим, що діти все більше часу проводять за комп'ютерними іграми, в Інтернет контактах та в пошуках цікавої інформації, сприймаючи те, що їм цікаво за правилом: краще один раз побачити, ніж сім разів почути. Для цього на уроках навчання технологій нами використовувалися презентації Power Point, розвиваючі предметні комп'ютерні ігри, відеоролики, діафільми, фотографії. Зазначені засоби мультимедіа застосовувалися на всіх етапах уроків трудового навчання, покращуючи засвоєння навчального матеріалу поєднанням його подання з демонстрацією презентацій або навчальних відеороликів.

Формування в учнів відчуття психологічної захищеності забезпечується в нашому дослідженні методом *казкотерапії* [1]. Таке відчуття дитиною переживається завдяки ознаці кожної справжньої казки – її доброї і справедливої кінцівки. Що б не відбувалось у казці – все закінчується добре. Всі випробування, що випали на долю героїв, навчили їх, зробили мудрими та сильними. З іншого боку, дитина бачить, що, якщо хтось чинить погано, то обов'язково відповідає за це, а гарні вчинки та якості завжди винагороджуються. В цьому і полягає закон здорового буття: як ти ставишся до світу, так і він до тебе.

На уроках навчання технологій нами застосувалися казки, в яких згадуються інструменти, якими будуть користуватися діти під час виготовлення виробу. Наприклад, казкова історія про незграбного молотка: «Жив собі Молоток і в нього був товариш Цвях». З Молотком ніхто не дружив, бо такий був незграбний. Образився Молоток на всіх, навіть на свого товариша Цвяха, бо думав, що він нікому не потрібний, і пішов кращої долі шукати. Засумував Цвях, і всі інші зрозуміли, що помилялись, тому що без Молотка стало розвалюватись все в будинках. Довго шукав Цвях свого друга і знайшов його в лісі, де хлопчик Молотком лагодив шпаківню для птахів. Розповів Цвях Молотку, як він усім майстрам потрібен, і той повернувся додому» [1].

Розроблено комплекс методів формування компетентності зі здорового життя учнів базової середньої школи на уроках технологій, спрямованих на розвиток в учнів 5-9 класів розуміння та формування ціннісних ставлень щодо здорового життя за *гуманістичним підходом у теорії розвитку особистості* А. Маслоу: метод музичного супроводу уроку, використання мультимедійних засобів трудового навчання, казкотерапія.

Список використаних джерел:

1. Вуйко. Н. А. Казки та оповідання про інструменти з трудового навчання. URL: <https://vseosvita.ua/library/kazki-ta-opovidanna-pro-instrumenti-z-trudovogo-navcanna-278261.html> (дата звернення: 13.02.2024)
2. Ганзіна Т. Правила з елементарної теорії музики: посібник для учнів музичних шкіл та шкіл мистецтв. Київ: Милосвіт, 2006. 63 с.
3. Державний стандарт базової середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> (дата звернення: 15.02.2024)
4. Джевага Г. В., Білецький І. В. Використання мультимедіа на уроках трудового навчання і технологій. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка*. Чернігів: ЧНПУ, 2017. Вип. 149. С. 90-92.
5. Маслоу А. Самоактуалізація личности и образование / пер. с англ. Г. А. Балла. Київ: Інститут психології АПН України, 1994. 52 с.